

รายการ ร้อยเรื่อง...เมืองไทย

สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา และสำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนสามเสน เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทร. 0-2242-5900 ต่อ 5751

เรื่อง มองสถานการณ์มลพิษสิ่งแวดล้อมปี 2566 ที่ส่งผลกระทบต่อปี 2567

ผู้เรียบเรียง นางสุรัสวดี จันทร์บุญนะ วิทยากรชำนาญการพิเศษ
กลุ่มงานบริการวิชาการ 3 สำนักวิชาการ

ออกอากาศ มกราคม 2567

ในปี 2566 มีสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดมลพิษสิ่งแวดล้อมสำคัญเกิดขึ้นหลายครั้ง ซึ่งส่งผลให้ในปีถัดไปอาจต้องเผชิญกับเรื่องเหล่านี้และจะทวีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งสถานการณ์สิ่งแวดล้อมโลก World Economic Forum ปี 2022 ได้ประเมินความเสี่ยงที่ร้ายแรงที่สุดของโลกในอีก 10 ปีข้างหน้า ประกอบด้วยความล้มเหลวของการดำเนินการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความแปรปรวนสภาพอากาศแบบสุดขั้ว และการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งในส่วนของประเทศไทยนอกจากจะประสบกับปัญหาข้างต้นแล้วยังมีมลพิษสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่ยังคงเป็นปัญหาและส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงปี 2567 มีรายละเอียด ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และภาวะโลกร้อนจากการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล จากการศึกษาที่มีก๊าซเรือนกระจกที่มาจากการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลปกคลุมหนาแน่น ส่งผลให้อุณหภูมิโลกสูงขึ้นก่อให้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติตามมา อาทิ การเกิดไฟป่ารุนแรงที่สุดในประเทศสหรัฐอเมริกาและออสเตรเลียหรือปรากฏการณ์คลื่นความร้อนบริเวณขั้วโลกใต้ที่มีอุณหภูมิสูงถึง 20 องศาเซลเซียส เป็นครั้งแรก ซึ่งจากการประชุมภาคีของกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สมัยที่ 28 (COP 28) ที่ประชุมได้เน้นย้ำถึงเป้าหมายการรักษาระดับอุณหภูมิของโลกไม่ให้เกินกว่า 1.5 องศาเซลเซียส โดยประเทศไทยได้กำหนดเป้าหมายที่เกี่ยวข้องไว้สามระยะ คือ ระยะที่ 1 ในปี พ.ศ. 2573 จะลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลงร้อยละ 40 หากได้รับความช่วยเหลือทางการเงินและเทคโนโลยี ระยะที่ 2 เป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอนในปี พ.ศ. 2593 และระยะที่ 3 เป้าหมายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ในปี พ.ศ. 2608

2. มลพิษทางอากาศ จากการพัฒนาทางเศรษฐกิจรวดเร็วส่งผลให้มีการใช้พลังงาน น้ำมัน และถ่านหินเพิ่มขึ้น ทำให้เมืองขนาดใหญ่หลายแห่งมีคุณภาพอากาศแย่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนในเมืองจำนวนมาก ซึ่งสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2566 พบว่า มีความแห้งแล้งเข้าสู่ปรากฏการณ์เอลนีโญ (El Nino) มีผลกระทบด้านการเกษตรและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังประสบกับปัญหามลพิษทางอากาศจากการแพร่กระจายของฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM2.5) ที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครจากการจราจร การเผาในที่โล่ง

แถบขานเมือง และสภาพอากาศปิด รวมทั้งปัญหามลพิษทางอากาศในภาคเหนือจากการเผาป่าและพื้นที่เกษตรที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี

3. ขยะทะเล ในปี พ.ศ. 2558 มีการผลิตพลาสติกทั่วโลกประมาณ 419 ล้านตัน/ปี ทำให้มีพลาสติกที่ไม่ได้รับการจัดการและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง จากวารสารวิทยาศาสตร์ Nature ระบุว่าปัจจุบันมีปริมาณพลาสติกลงสู่ทะเลปีละประมาณ 14 ล้านตัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตในทะเลหากไม่มีการจัดการที่ดีจะทำให้ปริมาณพลาสติกลงสู่ทะเลเพิ่มขึ้นถึงปีละ 29 ล้านตัน ภายในปี พ.ศ. 2583 อีกทั้งทำให้เกิดการสะสมพลาสติกในทะเลได้มากถึง 600 ล้านตัน ผลที่ตามมา คือ ไมโครพลาสติกในทะเลจะมีปริมาณมหาศาล โดยในประเทศไทยจากการคาดการณ์ของกรมควบคุมมลพิษ ระบุว่าในพื้นที่ 23 จังหวัดชายฝั่งทะเลมีขยะมูลฝอยเกิดขึ้นรวม 11 ล้านตัน เป็นขยะพลาสติกปริมาณ 343,183 ตัน (0.34 ล้านตัน) และคิดเป็นขยะทะเลประมาณ 34,318–51,477 ตัน (0.03-0.05 ล้านตัน)

4. การทำลายป่าไม้ การบุกรุกตัดไม้เพื่อทำการเกษตรเชิงเดี่ยวทำให้น้ำดินบริเวณพื้นที่ป่าถูกน้ำพัดพาอินทรีย์สารออกไป ไม่มีต้นไม้ยึดผิวดิน ก่อให้เกิดการพังทลายของหน้าดินและดินถล่ม ทั้งนี้ในประเทศไทยจากข้อมูลรายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2565 พบว่า พื้นที่ป่าไม้ที่ยังคงสภาพป่าของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2564 มีจำนวน 102,212,434.37 ไร่ หรือร้อยละ 31.59 ของพื้นที่ประเทศ ค่อนข้างคงที่จากปี พ.ศ. 2563 ที่มีพื้นที่ป่าไม้ 102,353,484.76 ไร่ หรือร้อยละ 31.64 ของพื้นที่ประเทศ โดยมีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 0.138

5. การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ การเพิ่มขึ้นของประชากรและการขยายตัวของเมืองมีผลต่อการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ โดยในช่วงปี พ.ศ. 2565-2566 มีการค้นพบสิ่งมีชีวิตชนิดพันธุ์ใหม่ในประเทศไทย ได้แก่ พืช 35 ชนิด สัตว์มีกระดูกสันหลัง จำนวน 20 ชนิด สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง จำนวน 38 ชนิด และจุลินทรีย์ จำนวน 14 ชนิด ขณะที่ชนิดพืชที่มีสถานภาพถูกคุกคาม จำนวน 999 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 9.08 ของชนิดพืชที่ถูกจำแนกแล้ว ส่วนชนิดพันธุ์สัตว์มีกระดูกสันหลังและสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังที่มีสถานภาพถูกคุกคามมีจำนวน 676 ชนิด และ 302 ชนิด ตามลำดับ ขณะที่การประเมินดัชนีสถานภาพชนิดพันธุ์สัตว์ที่ถูกคุกคามจากข้อมูลในปี พ.ศ. 2563 พบกลุ่มสัตว์มีกระดูกสันหลังมีความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ลดลงจากปี พ.ศ. 2558

จากสถานการณ์ปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน การผลิตสินค้าและบริการในชีวิตประจำวันของประชาชน ที่มีส่วนสนับสนุนให้เกิดสถานการณ์ปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะดีขึ้นหรือแย่ลงนั้น ต้องขึ้นอยู่กับความตระหนัก การอนุรักษ์ฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่ทั้งนี้ การแก้ไขปัญหาในระยะยาวควรมีกฎ ระเบียบและนโยบายที่ทำให้ทุกคนมีความรู้ความเข้าใจ และปฏิบัติไปในทิศทางที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น จึงจะส่งผลให้สถานการณ์มลพิษสิ่งแวดล้อมระยะต่อ ๆ ไปดีขึ้น ซึ่งส่งผลให้ในอนาคตประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีควบคู่กับการมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์และยั่งยืน

บรรณานุกรม

จับตาสีงแวดลอมโลก และสีงแวดลอมไทย ปี 2566. (ม.ป.ป). สีบคั่น 4 มกราคม 2567 จาก
https://www.tei.or.th/th/article_detail.php?bid=119

รายงานสถานการณั้คุณภาพสีงแวดลอม พ.ศ. 2565. (2566). สีบคั่น 4 มกราคม 2567 จาก
<https://www.onep.go.th/book/soe2565/>

รายงานสถานการณั้คุณภาพสีงแวดลอม พ.ศ. 2566. (2567). สีบคั่น 5 มกราคม 2567 จาก
<https://www.onep.go.th/book/รายงานสถานการณั้คุณภาพส/>

รายงานสถานการณั้มลพิษของประเทศไทย ปี 2565. (2566). สีบคั่น 5 มกราคม 2567 จาก
<https://www.pcd.go.th/ebook/book17/Pollutiin.html>

สรุปรายงานสถานการณั้คุณภาพสีงแวดลอมประจำปี พ.ศ. 2565 EP 4 ด้านทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า.
(2566). สีบคั่น 5 มกราคม 2567 จาก <https://www.onep.go.th/สรุปรายงานสถานการณั้คุณ-8/>